

הלכות ברכות פרק ד

א. כל המברך ברכת המזון או ברכה אחת שמעין שלוש, צריך לברך אותה במקום שאכל. אכל כשהוא מהלך יושב במקום שפסק, ויברך; אכל כשהוא עומד יושב במקומו, ויברך. שכח ברכת המזון, ונזכר קדם שיתאכל המזון במעיו מברך במקום שנזכר; ואם היה מזיד, חוזר למקומו ומברך, ואם ברך במקום שנזכר, יצא ידי חובתו. וכן אם ברך כשהוא עומד, או כשהוא מהלך יצא ידי חובתו; ולכתחלה לא יברך ברכת המזון, ולא ברכה שמעין השלוש, אלא כשהוא יושב, ובמקום שאכל.

ב. מי שנסתפק לו אם ברך המוציא או לא ברך אינו חוזר ומברך, מפני שאינה מן התורה. שכח לברך המוציא אם נזכר עד שלא גמר סעודתו, חוזר ומברך; ואם לאחר שגמר, אינו חוזר ומברך.

ג. היה אוכל בבית זה, ופסק סעודתו והלך לבית אחר, או שהיה אוכל וקרא לו חברו לדבר עמו, ויצא לו לפתח ביתו וחזר הואיל ושנה מקומו, צריך לברך למפרע על מה שאכל, וחוזר ומברך כתחלה המוציא, ואחר כך גומר סעודתו.

ד. חברים שהיו יושבין לאכל, ויצאו לקראת חתן או לקראת פלה אם הניחו שם זקן או חולה חוזרין למקומן וגומרין סעודתן, ואינן צריכין לברך שניה. ואם לא הניחו שם אדם כשהן יוצאין, צריכין ברכה למפרע; וכשהן חוזרין, צריכין ברכה לכתחלה.

ה. וכן אם היו מסבין לשתייה, או לאכילת פרות: שכל המשנה מקומו, הרי פסק אכילתו; ולפיכך מברך למפרע על מה שאכל, וחוזר ומברך שניה לכתחלה על מה שהוא צריך לאכל. והמשנה מקומו מפנה לפנה בבית אחד, אינו צריך לחזר ולברך. אכל במזרחתה שלתאנה ובא לאכל במערבה, צריך לחזר ולברך.

ו. ברך על הפת, פטר כל הפרפריות שאוכלין בהן הפת, ממני תבשיל ופרות, וכיוצא בהן; אבל אם ברך על הפרפרת, לא פטר את הפת. ברך על מעשה קדרה, פטר את התבשיל; ואם ברך על התבשיל, לא פטר מעשה קדרה.

ז. גמר בלבו מלאכל או מלשתות, ואחר כך נמלך לאכל או לשתות אף על פי שלא שנה מקומו, חוזר ומברך; ואם לא גמר בלבו, אלא דעתו לחזר ולשתות או לאכל אפלו פסק כל היום כלו, אינו צריך לברך שניה.

ח. היו שותין ואמרו בואו ונברך ברכת המזון, או בואו ונקדש קדוש היום נאסר להם לשתות, עד שיברכו או יקדשו; ואם רצו לחזר ולשתות קדם שיברכו או יקדשו, אף על פי שאינן רשאים צריכין לחזר ולברך בורא פרי הגפן תחלה, ואחר כך ישתו. אבל אם אמרו בואו ונבדיל, אין צריכין לחזר ולברך.

ט. היו מסבין לשתות יין, ובא להן מין יין אחר, כגון שהיו שותין אדם והביאו שחור, או ישן והביאו חדש אינן צריכין לברך ברכת היין פעם שניה; אבל מברכין ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, הטוב והמטיב.

י. אין מברכין על אכל מפל האכלין, ולא על משקה מפל

הַמְשָׁקִין, עַד שְׁיָבוֹא לְפָנָיו ; וְאִם בָּרַךְ וְאַחֵר כֶּךָ הִבִּיאוּ לְפָנָיו,
צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ. נָטַל אָכַל וּבָרַךְ עָלָיו, וְנָפַל מִיָּדוֹ וְנִשְׁרָף
אוֹ שִׁטְפוֹ נָהָר נוֹטַל אַחֵר וְחֹזֵר וּמְבָרֵךְ עָלָיו, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא
מֵאוֹתוֹ הַמִּין ; וְצָרִיךְ לוֹמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד
עַל בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה, כִּדִּי שְׁלֹא לְהוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם לְבִטְלָה. עוֹמֵד
אָדָם עַל אֲמַת הַמַּיִם, וּמְבָרֵךְ וְשׁוֹתָהּ, אֵף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם שֶׁהָיוּ
לְפָנָיו בְּשַׁעַת הַבְּרָכָה, אֵינָן הַמַּיִם שֶׁשָּׁתָה מִפְּנֵי שְׁלֹכָךְ נִתְכַּוֵּן,
מִתַּחֲלָה.

יא. דְּבָרִים הַבָּאִים בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, וְהֵם מַחֲמַת הַסְּעוּדָה אֵינָן
צָרִיכִין בְּרָכָה לֹא לַפְּנִיָּהם, וְלֹא לְאַחֲרֵיהֶם ; אֲלֹא בְּרַכַּת הַמוֹצֵיא
שֶׁבִּתְחִלָּה, וּבְרַכַּת הַמָּזוֹן שֶׁבִּסּוֹף, פּוֹטְרִין הַכֹּל, שֶׁהַכֹּל טְפִלָּה
לְסְעוּדָה. וְדְבָרִים שֶׁאֵינָן מַחֲמַת הַסְּעוּדָה, שֶׁבָּאוּ בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה
טְעוֹנִין בְּרָכָה לַפְּנִיָּהם, וְאֵין טְעוֹנִין בְּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶם. וְדְבָרִים
הַבָּאִים לְאַחֵר הַסְּעוּדָה, בֵּין מַחֲמַת הַסְּעוּדָה בֵּין שְׁלֹא מַחֲמַת
הַסְּעוּדָה טְעוֹנִין בְּרָכָה לַפְּנִיָּהם, וְלְאַחֲרֵיהֶם.

יב. בְּשִׁבְתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים, וּבְסְעוּדַת הַקֶּזֶת הַדָּם, וּבַעֲת שִׁיּוֹץ
מִן הַמְּרַחֵץ, וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, שֶׁאָדָם קוֹבֵעַ סְעוּדָתוֹ עַל הַיַּיִן אִם בָּרַךְ
עַל הַיַּיִן שֶׁלִּפְנֵי הַמָּזוֹן, פָּטַר אֶת הַיַּיִן שֶׁשׁוֹתָהּ לְאַחֵר הַמָּזוֹן קֵדָם
שְׁיִבְרַךְ בְּרַכַּת הַמָּזוֹן ; אֲבָל בְּשֶׁאֵר הַיָּמִים, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ
בִּתְחִלָּה עַל הַיַּיִן שֶׁלְאַחֵר הַמָּזוֹן. בָּא לָהֶם יַיִן בְּתוֹךְ הַמָּזוֹן, כָּל
אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ, שֶׁאֵין בֵּית הַבְּלִיעָה פָּנוּי, שִׁיעֲנוּ הַכֹּל
אַחֵר אֶחָד אֶמֶן ; וְאֵינּוּ פּוֹטְרִין אֶת הַיַּיִן שֶׁלְאַחֵר הַמָּזוֹן.